

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE ANDREJE ŠIMEČKA KIERKEGAARD'S PHILOSOPHY OF EXISTENCE

Vodítkem práce A. Šimečka o existenci u Kierkegaarda je pojem pohybu, jímž by bylo možné uchopit zvraty, které jsou pro existenci určující. Jde především o pád, tj. ztrátu stavu nevinnosti prvotním hříchem, a víru, tj. transformaci zoufalství, v němž se lidská existence ve stavu hříchu nalézá. Jako pohyb je pojat i přechod z jednoho stádia existence do druhého, tedy přechod mezi stadiem estetickým, etickým, náboženským.

Pojem pohybu má pomoci zvládnout základní metodický problém: jak myslet existenci, která myšlení přesahuje, která se mu vymyká. Hned úvodem je třeba říci, že rekurs k aristotelskému pojmu pohybu problémy spíše vytváří, než řeší. Na půldruhé stránce, které autor Aristotelovi věnuje, se objevuje řada motivů, které nějak s pohybem souvisí (FYSIS jako princip pohybu, který má jsoucno v sobě, vztah látky a formy, substance jako předpoklad pohybu, definice pohybu jako uskutečňování možného, pokud je možné aj.), není však zmíněno, že vznik a zánik je pro Aristotela změna, a nikoli pohyb. O změně mluví také Kierkegaard v pasáži, již A. Šimeček cituje z *Filos. fragmentů* a z níž je zřejmé, že přechod z bytí, které je ne-bytím (možností), k bytí, které je existencí, není pohybem ani změnou v aristotelském smyslu. A. Šimečkovi zůstane nakonec jako průběžné určení pohybu rozhodnutí, jehož předpokladem je kontradikce (zastoupená „uskutečňováním možného“).

Po krátké expozici pojmu pohybu vykládá autor přechod ze stavu nevinnosti do stavu provinilosti, opíraje se o Kierkegaardův „Pojem úzkosti“. Tento přechod, který můžeme vždy jen zpětně konstatovat a v němž hřích jakoby předpokládal sebe sama, je vyličen se znalostí problematiky a s citem pro důležité momenty této paradoxní proměny.

Také druhá část práce (*The ethical*), založená zejména na výkladu „Nemoci k smrti“, zachycuje v hlavních obrysech různé podoby toho, jak může já, objevující v zoufalství nárok být sebou samým, tomto nároku nedostát, a tím se k němu vztahovat. A. Šimeček odstiňuje Kierkegaardovo pojetí já jako syntézy, neboli poměru, který má poměr k sobě samému (jako ne-poměru) vůči tradičním dualismům v pojetí duše, představeným možná poněkud schematicky. Výběr forem zoufalství je v některých ohledech nutně selektivní, ale sleduje Kierkegaardův postup od nevědomosti o vlastním zoufalství, až k zatvrzelému zoufalství, kdy chce já být sebou samým z vlastní moci.

Některé body by si jistě zasloužily bližší vysvětlení (např. v jakém smyslu je nevědomost zoufalství přesto zoufalstvím), některé charakteristiky jsou založeny spíše na zjednodušujícím zkratu (přemíra možností není totéž co absence možností v čiré nutnosti, i když jsou to ovšem obě podoby zoufalství a ne-poměru, srv. str. 28 n.). Do podkapitoly o zoufalství nad pozemským je zapojen exkurs o nivelizaci (ze „Současnosti“), který se věcně vztahuje i na výklad zoufalství jako konečnosti bez nekonečnosti nebo nutnosti bez možnosti.

Třetí část (*The religious*) je věnována stupňování etického vědomí vztahem k něčemu věčnému mimo sebe. I zde se objevují některé podle mě problematické momenty, jako je prostá identifikace absolutního ducha a nivelizované masy (45), označení víry za „slepu“, protože je bez důkazu, a zejména ztotožnění víry s *volbou*, což nebere v úvahu určení víry jako spočinutí v určující moci z „Nemoci k smrti“ nebo k deklaraci z „Bázně a chvění“, že víry není člověk schopen z vlastních sil (jen pohybu resignace). Ve svém celku však třetí část zachycuje (především na základě „Závěrečného nevědeckého dodatku“) rozdíl mezi etickou

religiozitou a religiozitou paradoxní i důležitou distinkci mezi etičnem jako převzetím osobní odpovědnosti a etikou jako splynutím s obecností (z „Bázně a chvění“). Závěr práce tvoří apel na víru jedince proti pohoršujícímu se rozumu: po křesťanství je vše jinak, takže není jiné cesty (58).

Jak je z uvedeného patrné, práce A. Šimečky je esejem, který rozvíjí imanentní výklad Kierkegaardova pojetí klíčových momentů (obratů) existence. Výklad má jako celek srozumitelnou a věcně založenou výstavbu a svědčí o zevrubné znalosti Kierkegaardova díla; k sekundární literatuře programově nepřihlíží.

Vzhledem k obtížné použitelnosti původního Aristotelova pojmu pohybu je myslím škoda, že A. Šimeček nevěnoval větší pozornost např. Kierkegaardovu výkladu o tom, v jakém smyslu je skutečnost výše než možnost a možnost výše než skutečnost (v „Závěrečném nevědeckém dodatku“), který sice na Aristotela odkazuje, ale dává těmto pojům a jejich vztahu vlastní význam.

Práce je napsána čtivě a srozumitelně; v první části se autor poněkud často uchyluje k předjímajícím poukazům na to, čím se bude zabývat později, snad aby rétoricky vzbudil dojem kontinuity výkladu. Do obtížných shrnutí Kierkegaardových myšlenek mísí osvěžující příklady ze současné každodennosti (které jsou ne vždy opravdu osvětlující), jindy zase letmé odkazy na filosofickou souvislost, jejichž oprávněnost nelze na daném místě posoudit (např. na Husserlovu intencionalitu na str. 21). Za formální nedostatek lze jistě považovat citování Aristotela z anglického výboru bez uvedení standardní paginace. Ostatní drobné formální nedostatky (např. překlep v titulu, nevysvětlená zkratka SLW) svědčí o tom, že byla dokončována ve spěchu. Navrhuji hodnotit ji jako velmi dobrou až dobrou.

prof. PhDr. Pavel Kouba